

Poznań, 17.X.2017

Szanowny Pan
Dr Jarosław Gowin
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Warszawa

Apel o utrzymanie historii sztuki jako dyscypliny naukowej

Władze i społeczność akademicka Instytutów, Katedr i Zakładów Historii Sztuki polskich uczelni z niepokojem przyjęły zawartą w projekcie ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce zapowiedź redukcji nauk humanistycznych pod kątem wykazu dyscyplin OECD. W wykazie tym historia sztuki nie figuruje jako odrębna dyscyplina naukowa.

Przyjęcie klasyfikacji OECD oznaczałoby włączenie historii sztuki, jako jednej z wielu „poddyscyplin”, w ramy nauk o sztuce, co nie znajduje żadnego uzasadnienia. Nauki o sztuce stanowią bowiem dyscyplinę całkowicie odrębną pod względem merytorycznym od historii sztuki, a po drugie, obecnie są już najbardziej „skonsolidowaną” wśród dyscyplin humanistycznych, bo obejmują *de facto* (choć nie *de nomine*) dyscypliny tak różne, jak muzykologia, teatrologia, filmoznawstwo czy konserwacja i restauracja dzieł sztuki. Tożsamość każdej dyscypliny naukowej określa specyfika przedmiotu badań i odpowiadające mu metody badawcze. Historia sztuki jako odrębna nauka wyznaczona tymi kryteriami rozwija się w Europie nieprzerwanie od XVI stulecia, wspiera się na własnej wielowiekowej tradycji intelektualnej i na trwałych strukturach instytucjonalnych, pozostaje integralnie związana z historią najlepszych uniwersytetów nowoczesnego świata, zachowuje mocno ugruntowany status jednej z wiodących dyscyplin humanistyki. W polskiej tradycji struktur akademickich funkcjonuje ona od 1882 roku (na Uniwersytecie Jagiellońskim) i aktualnie obecna jest, jako kierunek badań i studiów, w 12 krajowych uniwersytetach. Ciągłość przedsięwzięć badawczych i kształcenia w zakresie tej dyscypliny od przeszło 130 lat miała

i ma pierwszorzędne znaczenie dla rozwoju nie tylko polskich uczelni, ale także instytucji muzealnych i wystawienniczych wraz z ich zadaniami w obszarze kultury, dziedzictwa narodowego, jak i udziału w międzynarodowym obiegu nauki.

Od czasu uformowania się w polskiej nauce historii sztuki jako dyscypliny akademickiej nie było wątpliwości co do jej statusu, a ufundowana na własnym przedmiocie badań i stosownych do jego specyfiki metodach, przez lata nie była zagrożona. Dopiero w 1986 roku na fali ogólnych tendencji w „nauce socjalistycznej” dyscyplina zniknęła z nowo utworzonej systematyki dziedzin i dyscyplin, choć pozostała jako kierunek studiów i oficjalnie stała się specjalnością tzw. nauk o sztuce. Po prawie 20 latach starań o odzyskanie dyscypliny, w ostatnim dziesięcioleciu przywrócono jej dawną nazwę i odpowiednie miejsce wśród nauk humanistycznych.

Jeśli uzależniać istnienie dyscypliny od jej potencjału, to współczesna kondycja historii sztuki – zarówno w zakresie praktyki kształcenia w tak wielu ośrodkach akademickich, jak i w zakresie prowadzenia badań (ok. 45 profesorów i ok. 200 doktorów habilitowanych) – jest stabilna i nie budzi obaw o zasadność samodzielnego bytu.

Utrata przez historię sztuki statusu autonomicznej dyscypliny może spowodować szereg poważanych, długofalowych i szkodzących interesowi polskiej nauki, a także interesowi kraju, konsekwencji:

1. Odrębność historii sztuki jako dyscypliny naukowej i kierunku studiów ma swoje odzwierciedlenie w profilu i oczekiwaniach kadrowych instytucji, w jakich funkcjonują historycy sztuki. To oni sprawują opiekę nad zbiorami artystycznymi gromadzonymi w obrębie poszczególnych rodzajów sztuk wizualnych, z uwzględnieniem ich historycznego kontekstu, i nie ma możliwości zastąpienia w tych zadaniach historyka sztuki przez absolwenta którejś z nauk o sztuce. Podobnie opieka nad zabytkami architektury czy urbanistyki wymaga specjalistycznego przygotowania o innym od praktycznego profilu działań konserwatorskich.

2. Obecność historii sztuki jako samodzielnej dyscypliny w polskich strukturach nauki i szkolnictwa wyższego stanowi warunek konieczny dla utrzymania i rozwoju międzynarodowej współpracy i wymiany naukowej, albowiem podstawą tej współpracy są skoordynowane struktury instytucjonalne, w których dyscyplina ta funkcjonuje autonomicznie, na poziomie departamentów czy instytutów, w wielu krajach Europy i w USA. Międzynarodowy ruch naukowy odbywa się w ramach tych struktur i w obrębie tej konkretnej dyscypliny. Trzeba zauważyć, że ulokowanie historii sztuki w niektórych krajach strefy postsowieckiej w obrębie akademii artystycznych a nie uniwersytetów, doprowadziło tam do zerwania międzynarodowych kontaktów oraz obniżenia rangi dyscypliny i jej poziomu merytorycznego. Dla miejsca polskiej historii sztuki w światowym obiegu naukowym niezwykle ważne znaczenie ma jej reprezentacja w CIHA (Comité International d'Histoire de l'Art), największej ponadnarodowej organizacji historyków sztuki zrzeszających jej przedstawicieli z całego świata, powołanej w celu intensyfikacji kontaktów pomiędzy przedstawicielami dyscypliny oraz organizującej cyklicznie światowe kongresy historii sztuki (w 2016 w Pekinie).

Zachowanie odrębności historii sztuki jako samodzielnej dyscypliny jest więc uzasadnione z wielu względów znacznie bardziej istotnych od strony nauki i trybu jej międzynarodowego funkcjonowania niż klasyfikacja OECD, stworzona na potrzeby statystyczne a nie jako instrument kształtowania świata naukowego czy polityki naukowej. Klasyfikacja ta została wprowadzona przez OECD z zastrzeżeniem, iż powinno się ją przyjmować za punkt odniesienia uwzględniając szereg czynników funkcjonalnych i praktycznych, które mogą tłumaczyć wprowadzanie zmian. Pragmatyka warunków rozwoju badań i kształcenia w zakresie historii sztuki, niezbędnych tak ze względu na pozycję międzynarodową polskiej nauki, jak i na potrzeby szeregu instytucji publicznych w kraju, wymaga, by historia sztuki pozostała samodzielną dyscypliną nauk humanistycznych. Likwidacja tej dyscypliny pogłębiłaby jedynie marginalizację polskiej humanistyki w nauce światowej i z pewnością doprowadziłaby do wieloaspektowego osłabienia studiów nad

polską kulturą artystyczną, jej rolą w budowaniu narodowej tożsamości i jej znaczeniem globalnym.

Z wymienionych wyżej powodów apelujemy o utrzymanie historii sztuki jako humanistycznej dyscypliny naukowej.

W imieniu niżej wymienionych Dyrektorów i Kierowników Instytutów, Katedr i Zakładów Historii Sztuki:

- dr hab. Barbara Arciszewska, dyrektor IHS, Uniwersytet Warszawski
- dr hab. Katarzyna Chrudzimska-Uhera, dyrektor IHS, Uniwersytet KSW Warszawa
- prof. UŁ dr hab. Piotr Gryglewski, kierownik Katedry HS, Uniwersytet Łódzki
- dr hab. Romuald Kaczmarek, dyrektor IHS, Uniwersytet Wrocławski
- dr hab. Aneta Kramiszewska, dyrektor IHS, Katolicki Uniwersytet Lubelski
- prof. zw. dr hab. Małgorzata Omilanowska, dyrektor IHS, Uniwersytet Gdański
- dr hab. Barbara Szczypka-Gwiazda, kierownik Zakładu HS, Uniwersytet Śląski
- ks. prof. UPJPII dr hab Dariusz Tabor, dyrektor IHSiK, Uniwersytet Papieski JP II Kraków
- dr hab. Marek Walczak, dyrektor IHS Uniwersytet Jagielloński Kraków
- dr hab. Jerzy Żywicki, kierownik Zakładu HS ISP, UMCS Lublin

prof. UAM dr hab. Piotr Korduba,

Dyrektor Instytutu Historii Sztuki UAM

Do wiadomości:

- Prof. dr hab. Piotr Gliński, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego